

ÇOCUK VE AİLE İLE İLETİŞİM

Gamze KAŞ ALAY¹
Birsen MUTLU²

I. Giriş

İletişim insanoğlunun en temel gereksinimlerinden biridir. Kullanım alanına göre farklı tanımları olan iletişim; “Duygu, düşünce veya bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” şeklinde tanımlanmaktadır (1). Bu tanım akla ilk olarak sözlü iletişimi getirirse de, ilk iletişim sözsüz olarak bebeğin doğumu ile başlamaktadır. Geçen yüzyılda bebeğin görme ve duyma duyularının gelişmediği ve çevresiyle iletişimin sınırlı olduğu düşüncesi hakimken, artık bebeğin doğumdan itibaren çevresiyle aktif bir iletişim kurduğu kabul edilmektedir (2). İletişim süreci aslında daha anne karnındayken başlar. Annenin hamileliği boyunca ve postpartum dönemde bebeğiyle kurduğu olumlu iletişim ilerleyen dönemlerde sağlıklı iletişimin sürdürülmesinin de ilk adımıdır. Bu doğrultuda iyi bir iletişim çocuğu ruhsal, zihinsel, bilişsel, sosyal ve duygusal anlamda geliştirmenin yanında iletişim becerilerinin de gelişimini pozitif yönde etkileyecektir. Bireyin doğumdan itibaren kendini içinde bulduğu iletişim ağı, hayatının sonuna kadar devam eder (3). Postpartum dönemin hemen başlarında bebek ihtiyaçlarını karşılamak ve çevresiyle iletişim kurmak için refleksif davranışlarda bulunur (2).

¹ Arş. Gör., Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, gkas@kastamonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7140-6540

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, bdonmez@iuc.edu.tr, ORCID iD:0000-0002-8708-984X

gözü ile bakılmalıdır. Sessizliği kullanan ebeveyn için bazen sessizliği bozmak gerekebilir. Bu durumda “Devam etmekte zorlandığınızı görüyorum, başka eklemek istediğiniz bir şey var mı?” gibi cümlelerle ebeveyn cesaretlendirilmelidir. Ayrıca ebeveynlere tavsiye vermek, yargılamak, sözünü kesmek, ön yargılı davranmak gibi iletişim engellerinden kaçınılmalıdır (38).

IV. Sonuç

Çocuklarda dil gelişimi ve iletişim yeteneği, bireyin çocuğun biyo-psikososyal özelliklerinden ve içinde bulunduğu toplumun kültürel özelliklerinden etkilenmektedir. Dil gelişiminin tamamlanması ve etkili bir iletişim yeteneği kazanabilmesi için çocuğun küçük yaşlardan itibaren desteklenmesi önemlidir. Bu konuda ebeveynlere büyük sorumluluk düşmektedir. Ebeveynler çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemleri ve bu dönemde kazanılması gereken becerileri iyi bilmeli, normalden sapma olduğu fark edildiğinde sağlık profesyonellerinden destek almalıdır. Çocukların tanı, tedavi, muayene veya ameliyat gibi durumlarda kısa ya da uzun süreli hastane yatışları olabilir. Bu süreçte sağlık profesyonellerinin çocuğun içinde bulunduğu stresli durumun farkında olarak çocuğu rahatlatması önemlidir. Çocukların gelişim dönemleri ve bilişsel durumları göz önünde bulundurularak çocukla etkili iletişim yöntemlerinden biri olan terapötik iletişim aracılığıyla güvenli iletişim sağlanmalı ve çocuğun kaygısı en aza indirilmelidir. Özellikle küçük çocuklar söz konusu olduğunda aile ile iletişim kurularak çocuk hakkında bilgi edinmek ve çocuğa ulaşmak için ebeveynlerden destek almak oldukça önemlidir. Tüm bu süreçlerde çocuğun yaşı ve bilişsel gelişim düzeyini göz önünde bulundurarak etkili iletişim tekniklerini kullanmak ve çocuğu ailesi ile bir bütün olarak kabul ederek terapötik iletişimi başlatmak gerekmektedir. Ayrıca sağlık profesyonellerinin özel durumlara özgü etkili iletişim tekniklerini bilmesi ve etkili iletişimi engelleyen durumları ortadan kaldırarak etkili terapötik iletişim kurması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

1. Türk Dil Kurumu Sözlüğü (02.03. 2023 tarihinde <https://Sozluk.Gov.Tr/> adresinden ulaşılmıştır)
2. Aykut NC, Esersin S. Dil Gelişiminin Erken Dönem Göstergeleri: Jest Gelişimi. Değişen dünyada eğitim. Serkan D. (ed) Pegem Akademi; 2018. ss.336-354.
3. Yaşar Ekici F. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Dergisi. 2018; 5(20): 290-305.

4. Gooden C, Kearns J. The importance of communication skills in young children. HDI Research Brief, Summer. 2013. (16/05/2023 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/full-text/ED574738.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
5. Kazan H, Sarısoy S. Anne-çocuk ilişkisi bağlamında okul öncesi dönemde iletişim becerileri üzerine bir araştırma. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2021; 13(2): 441-472.
6. Atabey D. A Study into the effective communication and social skills of preschool children, Inonu University Journal of the Faculty of Education. 2018; 19(1), 185-199.
7. Cüceloğlu D. İnsan ve davranışı (36. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi; 2018.
8. Weissman L. Communication and Teaching With Children and Families. Silbert-Flagg J, Pillitteri A. (eds.) Maternal and Child Health Nursing: Care of the Childbearing and Childrearing Family (In). 5th Edition. Wolters Kluwer; 2018. p.2103-2125.
9. Koçyiğit M, Örtekin SG, Çakabay T, et al. Konuşması geciken çocuğa yaklaşım prensipleri. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017; (1):1-5.
10. Meriç A, Meriç E. Çocukluk Döneminde İletişim. Özözen Danacı M. (Ed.) Çocukla İletişim içinde. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık; 2020. ss.45-67
11. Yapıcı Ş. Çocukta dil gelişimi. Journal of Human Sciences. 2006; 8(1).
12. Arıkan D, Çelebioğlu D, Güdücü Tüfekçi F. Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişme. Conk Z, Başbakkal Z, Bal Yılmaz H, Bolışık B. (ed.) Pediatri Hemşireliği içinde Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2018. s.73-74, 81.
13. Aydoğan Y. Dil gelişimi. Aydoğan Y, Özyürek A, Gültekin Akduman G. (Ed.) Erken çocukluk döneminde gelişim (3. Baskı) içinde. Ankara: Vize Yayıncılık; 2018. s.139-168.
14. Temizyürek F. Çocukta dil gelişim süreci. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları. 2007; 7: 169-176.
15. Yıldız D. Doğum sonrası dönemde annelerin bebek bakımı konusunda danışmanlık gereksinimleri ve yaklaşımlar. Gülhane Tıp Dergisi. 2008; 50(4): 294 - 298.
16. Höl Ş. Annelerin çocuklarına yönelik iletişim becerilerinin 5-6 yaş grubu çocuklarının iletişim becerileri üzerindeki yordayıcı etkisi. Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi. 2017; 4 (13): 351-381.
17. Bülez A, Ekti Genç R. Yenidoğan Ebeveyn İlişkinin Başlatılması ve Geliştirilmesi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2017; 2(1): 33-36.
18. Malatesta CZ, Grigoryev P, Lamb C, et al. Emotion Socialization And Expressive Development İn Preterm And Full-Term İnfants. Child Development. 1986; 57(2): 316-330.
19. Leslie JC, Blackman DE. 2000, Experimental and applied analysis of human behavior. Context Press: Reno.
20. Yıldız D, Kıziler E, Eren Fidancı B. "Ebeveyn-çocuk etkileşim modeli" doğrultusunda hemşirelik yaklaşımları. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2017; 9(1): 71-78.
21. Ergün Arslanlı S, Çelebioğlu, A. Babaların yenidoğan bakımına katılmasının baba bebek bağlanmasına etkisi. Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022; 1(3): 58-67.
22. Akcan GÖ, Güney R. Çocuk ve Aile ile Terapötik İletişim. Güney R, Sezgin E. (ed.) Çocuk Dostu Hastane içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2022. s. 331-336, 341-342.
23. Eanes R. Olumlu Ebeveynlik Aile Bağlarını Nasıl Güçlendirir? İstanbul: Stabil kitap; 2016. s.107-111.
24. Avan H. Hastane öncesi bakımda çocukla terapötik iletişim ve oyun. Hastane Öncesi Dergisi. 2020; 5(2):109-118.
25. Vangelisti AL. Routledge Handbook of Family Communication, Routledge: New York; 2004.

26. Dukes C, Smith M. *Developing Pre-School Communication and Language*, Paul Chapman: London; 2007.
27. Kandır YDDA, Alpan UY. Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2008; 14(14): 33-38.
28. Çalışkan N, Aslander M. Aile içi iletişim ve siber yaşam: Teorik bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2014; 15(2): 263-277.
29. Görgün Baran A. Türkiye’de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*. 2004; (1): 31-42.
30. Sunar D. Mothers and fathers child-rearing practices and self-esteem in three generations of urban Turkish families. *Perspectives On Human Development, Family And Culture*. 2009; 126-139.
31. McCarthy B, O’Donovan M, Trace A. A new therapeutic communication model “TA-GEET” to help nurses engage therapeutically with patients suspected of or confirmed with COVID-19. *Journal of Clinical Nursing*. 2020; 1-8. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jocn.15609>
32. İnal S, Kostak M. Hastanede yatan çocukta terapötik iletişim. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2003; 6(2): 67-76.
33. Gordon T, Edwards WS. *Doktor-Hasta İş birliği Hastanın Bakımıyla İlgilenen Herkes İçin Gerekli İletişim Becerileri*. Çeviren: Aksay E. İstanbul: Sistem Yayıncılık; 1997.
34. Bal VH, Katz D, Bishop SL, et al. Understanding definitions of minimally verbal across instruments: Evidence for subgroups within minimally verbal children and adolescents with autism spectrum disorder. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*. 2016; 57(12): 1424–1433.
35. Harris J, Lord C. Mental health of children with vision impairment at 11 years of age. *Developmental Medicine and Child Neurology*. 2016; 58(7): 774.
36. Arslan BŞ, Buldukluoğlu K. Çocukla terapötik görüşmenin hemşirelik sürecine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2015; 1(2): 11–13.
37. United Nations International Children’s Emergency Fund (UNICEF). *Communicating with Children: Principles and Practices to Nurture, Inspire, Excite, Educate and Heal*. 2011. (27/05/2023 tarihinde [http://www.unicef.org/cwc/files/CwC_Web\(2\).pdf](http://www.unicef.org/cwc/files/CwC_Web(2).pdf) adresinden ulaşılmıştır)
38. Foote JM. *Communication and Physical Assessment of the Child and Family*. Hockenbery M, Wilson D, Rodgers CC. (eds.) *Essentials of Pediatric Nursing (In)*. 10th edition. Elsevier; 2017. p. 151- 171.
39. Yılmaz Bolat E. Süreğen Hastalığı Olan Çocuklar Ve Hastane Okulları. *Milli Eğitim Dergisi*. 2018; 47(218): 163-186.
40. Alkan A, Özyıldız KH. Sağlık Hizmeti Sunumunda Çocuk Hastalarla İletişim. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*. 2021; 24(2): 415-434.
41. Kıran B, Çalık C, Esenay FI. Terapötik oyun: Hasta çocuk ile iletişimin anahtarı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013; 2: 1–10.